

Damparin er komin við ferðafólki. Ferðamannatiðin á St. Kilda var stutt, vardi bert frá juni og august mánaða út. Sum frá leið tóku St. Kilda-búgvar at líta á hessa inntøkukeldu, sum kortini bert kom at roynast stökut

var fram um alt dampmaskinan, sum gav tí bretska miðalstættini møguleikar at koma út at ferðast og siggja seg um fyrri so lágan pris, sum eingin higartil hevði droymt um. Sjálvt nær lægstu stættirnar høvdu nú fingið lógasettan rætt til summarfríðið við lön á fyrsta sinni og hættaðu sær nú eisini út at ferðast sum onnur fólk. Ferðamannaferðirnar út á St. Kilda tóku rættliga dik á seg, tá reiðarin John McCallum við lýsingum í bløðunum beyð fólk velkomnum at ferðast við skipi hansara »Dunara Castle« út í »tær romantisku vesturoyggiarnar og ta avbyrgdu St. Kilda«. Fyri 9 sterlingspund slapst tú at búgva í egnum kamari umboð og tá var allur kostnaður íroknaður fyrri teir tiggju dagar, sum ferðin vardi. Nú fingi so vanlig fólk høvi til á fyrsta sinni at gera hesa áður so hættsligu ferð undir tryggum umstøðum og við øllum hentleikum.

Men mangan sluppu heldur ikki tey, sum ferðaðust við dampara, upp á land á Hirta fyrri brimi, men hetta tóktist bert at hava við sær, at hesar fjar-skotnu oyggjar drógu uppafur meira at sær. Og sluppu tey upp á land, var hetta ikki sum at siga tað hjá hesum býarfólki, sum nóg illa dugdu at fóta sær á tí hálu helluni. Lady Mackenzie var eitt sindur hám, tá hon í 1853 var úti á Hirta.

»Mær hevði verið sagt, at har bert skuldi vera ein litil, flatur steinur, sum stigast kundi á«, skrivaði hon, »og at St. Kilda-búgvar síðani vildu syfta

meg upp á land, men reiðliga so er har ikki vorðið. Har munnu vera einir 20-30 metrar av strond, men í einum stað er frægari enn aðrastaðni, men kortini minni enn so gott at ganga, tí øll hellan er avtakin við hállum tarvøkstri, so illa slepst undan at detta so barlong«.

Ikki fyrr enn í 1906 fingi tey á Hirta eitt skipils av atlogubryggju, men sjálvt tá máttu dampararnir liggja 1/4 fjórðing úr landi og skjótt varð, at St. Kilda-búgvar sóu sær ein fyrirum í at rógva ferðafólk í land av skipunum. Afturfyri fingi tey ein skilling frá hvørjum. Men sjálvt henda stutta ferðin í litlum árabátti kundi vera í so hættslig, fyrri ikki at tala um at lenda, tí hetta var ein tíð, tá damparnar brúktu skjúrt, sum rúkku niður á skógv og spanskar vóru sær eisini í medferð, so hetta var mangan ein framsýning, sum ikki gjørdist so yndislig, sum hesar finu damur høvdu ynskt.

»Tað hendi mangan, tá nakað var at í sjónum«, skrivar Mary Cameron, »at ferðafólk vóru at kroppi av sjórøki, tá tey stigu fótin á Hirta og tá mátti mamma fáa teimum turr klæði at skifta við«. Hjá trúboðaranum og konu hansara var tað dagur í viku, tá damparin legði inn á vikina, tí tá fingi tey at frætta tíðindi innan av meginlandinum. »Einaferðina«, skrivar hon í sínum endurminningum, »stóð bráðliga ein eldri kona í durinum. Hon var iðgjnum og mamma leiddi hana innar og fekk henni klæði at skifta við,

tí hennara egnu vóru turr aftur. Hin gamla læt illa at ferðini í árabátinum. Hon segði skiparan á damparanum hava spurt seg, um hon var røk á sjónum, og hon hevði so andbráð svarað, at tað skuldi so verið, hon, sum hevði siglt allan knøttin runt. »Gaman í, frúan«, hevði hann svarað henni aftur, »men lítið vita tygum um, hvussu vorðið er á St. Kilda!«

»Tað fyrsta, sum er at gera«, helt John Ross ráðsliga fyrri við fólk, sum ætlaðu sær út á St. Kilda, »er fyrst tit stiga fótin á land at taka í hondina á øllum, tit mót«. Konufólkini á Hirta plagdu altíð at standa á rað øðrumegin við niðri við lend-ingina og menninir hinumegin. »Og leggið þúrt einki í allan riðilin av hundum«, helt Ross fram, »teir fara at elta tykkum allan vegin niðaneftri, men teir goygja verri enn teir bita«. St. Kilda-búgvar vóru ógvuliga varnir. »Teir talaðu ikki«, minnst Willie Clelland, sum starv-aðist sum yvirhovmeistari umboð á »Dunara Castle«. »Tú mátti fyrst siga okkurt sjálvur, tey vóru ónáttúrliga smæðin, serliga konufólkini og børnini«.

Toldu ikki pengaspilluna

Sum frá leið vóru kanska ongar aðrar oyggjar í heiminum so tíðum av-myndaðar sum St. Kilda. Fyri pengar fingi tey fremmandu ferðafólkini konufólkini á Hirta at taka rokkarnar út í tún og har standa og spinna, meðan hini tóku tey av við foto-tólunum, og ikki

Hetta, at peningur nú bráðliga kom inn í hetta bygðarsamfelag, sum ikki hevði vitað av slíkum áður, hevði stóra spillu við sær og gjørdi St. Kilda-búgvar til tað, sum rithøvundurin George Seton rópti »tað listilærðasta fólk, eg nakrantíð havi vitað«. Oyggjabúgvarnir vóru kvikir at taka við øllum tí peningi, sum ferðafólkini vildu lata av hondum. Vælvild móti bygðarfólkunum saman við ynskjunum um at fáa onkran lut til ognar, sum sermerktur var fyrri St. Kilda, fekk mangan ferðamannin at lata meira pening av hondini, enn hann annars hevði gjørt, var tað onkra aðrastaðni. Men so titt og knapt ein St. Kilda-búgvi hevði fingið yvirpris frá onkrum tilvildarligum ríkiskroppi, varð tað sama kravt frá øllum. »Til ber at tingast við ein handilsmann í Glasgow og fáa hann at slaka í prisinum«, skrivaði Ross, »men St. Kilda-búgvinn er hvørki at høgga ella stinga. Hann fæst ikki frá sínum, og fær hann ikki tann pris, hann hevur ásett, mást tú fara tómhentur frá honum aftur«.

Oyggjabúgvarnir dugdu ikki at siggja nakran mun á teimum, sum komu út á St. Kilda, men hildu øll vera eins rík. Tey, sum komu innan av meginlandinum, vóru mett sum ein stætt: hetta var alt fremmandafólk, sum tósaði annað mál, gekk øðrvísi ílatið og spiltu pengar burtur, tí at tey vóru von við tað, meðan St. Kilda-búgvar livdu í einum stættarleysum og peningaleysum samfelag og ongantið dugdu at skilja, at tað nakrastaðni varð gjørdur munur á fólk.

Hesin ferðamanna-streymurin mataði grund-

arlígið burturundan búskapinum í oyggjunum. Peningurin, sum ferðafólk bar inn á tey, gjørdi, at framleiðslan minkaði og at tey mistu virðingina fyrri tí livi, tey higartil høvdu livað. Fyri peningin, sum ferðafólk legði eftir seg, bar nú til at keypa bæði grón og alla aðra matvøru til hetta minkandi fólkatalið, men hjá einum búskapi, har turisma skuldi vera høvuðsálitið, vóru veður og vindur altavgerandi — hesir báðir frummáttir, sum altíð høvdu roynst St. Kilda-búgvum svikaligir, og tá fjørutí ár vóru umliðin á henda hátt, gjørdist meira og meira óliviligt á St. Kilda.

Myndugleikarnir inni á meginlandinum høvdu altíð havt í hyggju at fáa St. Kilda-búgvar at ganga upp í teirra egna samfelag, sum teir mettu at vera fullkomið. »Hóast livið hjá Robinson Crusoe kann tykjast ógvuliga áhuga-vert og spennandi«, skrivaði Anthony Trollope í 1878, »so fer mannaætlin altíð at vilja hava ein Robinson Crusoe at koma sær uppi aftur manna-samfelagið«. Men tiverri kundu hvørki St. Kilda ella fólk, sum har búði, laga seg eftir teimum krøvum og reglum, sum eitt nútímans samfelag setti. Íð hvussu so var, hildu so tey, sum búðu inni á meginlandinum, tað ikki vera møguligt at broyta viðurskiptini á St. Kilda í tilkan mun, at tað fór at verða gjørligt at tryggja fólkunum har eina framtíð. Og oyggjabúgvarnir sjálvir høvdu mist alt tilboð í stríði teirra fyrri at hóra undan. Við iva og sorg í barmi gjørdi tey tí av at rýma og lata fuglinum og Atlantssjógvunum oyggjarnar.

St. Kildabúgvar vóru kvikir at fáa sær fyrirum av, at oyggjarnar vóru so væl umtóktar. Fyri hosur, turriklæði, tweed-klæði og postkort fingi teir væl av peningi frá ferðafólkunum

Framhald